

Podelitev nagrade, priznanj in zahvalnih listin Slovenskega arheološkega društva 2013

© Jana Horvat, Mira Strmčnik Gulič, Borut Križ

Komisija za podelitev nagrad Slovenskega arheološkega društva

Na Razpis za nagrado, priznanje, častno članstvo in zahvalno listino Slovenskega arheološkega društva (SAD) je v razpisanem roku prispelo sedem predlogov, med katerimi je Komisija za podelitev nagrad SAD izbrala letošnje nagrajence.

Nagrado SAD za življenjsko delo in za vrhunske stvaritve s področja arheologije dobi dr. Janez Dular.

Janez Dular se je že v študentskih letih izkazal kot izjemen študent. Pod mentorstvom prof. Staneta Gabrovca je nastalo njegovo diplomsko delo, posvečeno starejši železni dobi v Beli Krajini, ki še danes sodi med temeljne študije (1973).

Po diplomi leta 1972 se je Janez Dular zaposlil kot kustos za arheologijo v Belokranjskem muzeju v Metliki (1973–1975), kjer je zasnoval stalno razstavo *Bela krajina v arheoloških dobah*, ki stoji še danes. Leta 1975 je postal sodelavec Inštituta za arheologijo pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti, in sicer najprej kot asistent, nazadnje pa kot znanstveni svetnik. Inštitut je vodil kot predstojnik med leti 1982 in 2000, v zadnjih letih pa je predsednik njegovega Znanstvenega sveta. Leta 1994 je bil tudi vršilec dolžnosti direktorja Znanstvenoraziskovalnega centra SAZU. Pri tem so prišle do izraza njegove vodstvene in organizacijske sposobnosti, saj je Inštitut dvignil na nivo moderne in evropsko primerljive arheološke ustanove. Ob zanj značilni strogosti pa je uspel na Inštitutu ustvariti zelo prijazno in spodbudno delovno vzdušje. Od leta 1986 do 1998 je bil član Znanstvenega sveta za humanistiko pri Ministrstvu za znanost in tehnologijo Republike Slovenije ter nacionalni koordinator za arheologijo, s tem pa je lahko sooblikoval znanstveno politiko arheološke stroke.

Najpomembnejše delo Janeza Dularja pa je verjetno v znanosti. Njegov doktorat z naslovom *Halštatska keramika v Sloveniji* (1982) je v hipu postal osnovni priročnik za proučevanje keramike in je še vedno v rabi. Raziskovalne cilje je dodatno izostril v letu, ki ga je kot štipendist Humboltove fundacije prebil na Inštitutu za prazgodovino in zgodnji srednji vek Univerze v Münchnu (1984–1985).

Usmeril se je v problematiko poselitve slovenskega prostora v 2. in 1. tisočletju pr. Kr., to je v času bronaste in

železne dobe. Raziskave je začel z izkopavanji in objavo železnodobne naselbine na Kučarju pri Podzemlju. Sledil je veliki, dvajsetletni projekt *Utrjena prazgodovinska naselja na Dolenjskem*, v katerega je pritegnil številne sodelavce iz različnih ustanov. S topografskimi pregledi in sondažnimi izkopavanji je bilo raziskanih prek 80 prazgodovinskih naselbin. Pokazala se je popolnoma nova poselitvena slika z do tedaj neznanimi naselbinami iz bakrene in iz pozne bronaste dobe ter z dinamičnimi spremembami v času starejše in mlajše železne dobe. Poročila o terenskih raziskavah so bila sprotno objavljena v *Arheološkem vestniku*, njihovo sintezo in raziskovalni vrh pa predstavlja knjiga v soavtorstvu s Snežano Tecco Hvala *Jugovzhodna Slovenija v starejši železni dobi: poselitve – gospodarstvo – družba* (2007).

Janez Dular se je posvetil tudi raziskovanju bronaste dobe na območju severovzhodne Slovenije in rezultate predstavil v treh temeljnih znanstvenih monografijah: *Bronastodobno naselje Oloris pri Dolnjem Lakošu* (2002, v soavtorstvu z Ireno Šavel in Snežano Tecco Hvala), *Ormož: utrjeno naselje iz pozne bronaste in starejše železne dobe* (2010; v soavtorstvu z Marjano Tomanič Jevremov) in *Severovzhodna Slovenija v pozni bronasti dobi* (2013).

Bil je tudi pobudnik, organizator, urednik in eden glavnih avtorjev knjige *Zakladi tisočletij: zgodovina Slovenije od neandertalcev do Slovanov* (1999), do sedaj edinega celovitega poljudnega pregleda arheologije Slovenije.

Je tako avtor ali soavtor številnih člankov, predvsem pa desetih znanstvenih monografij, kar ga postavlja med najučinkovitejše in najpomembnejše slovenske arheologe. Kot široko priznan raziskovalec je član Nemškega arheološkega inštituta (*Deutsches archäologisches Institut*), član Stalnega sveta Mednarodne zveze za prazgodovino (*Conseil Permanent de l'Union Internationale des Sciences Préhistoriques et Protohistoriques*) in član ocenjevalne komisije Rimsko-germanskega muzeja v Mainzu (*Bewertungskommission des Römisch-Germanischen Zentralmuseums, Forschungsinstitut für Vor- und Frühgeschichte*).

Kot mentor mladim raziskovalcem, ki so se izpopolnjevali na Inštitutu za arheologijo, je skrbel za vzgojo novih generacij arheologov. Sodeluje pa tudi kot somentor, ocenjevalec in član komisij pri individualnih študijskih programih na različnih visokošolskih ustanovah. Njogo-

va vrata so vedno odprta kolegom in sodelavcem, ki potrebujejo moder nasvet.

S svojim poglobljenim in sistematičnim delom je torej Janez Dular, tako na področju znanosti kot tudi na področju organizacije vede, bistveno pripomogel k razvoju in napredku slovenske arheologije.

Priznanje Slovenskega arheološkega društva za izjemen enkratni dosežek s področja arheologije dobi Borut Križ za knjigo Odsevi prazgodovine v bronu – Situlska umetnost Novega mesta.

Arheolog Dolenjskega muzeja Borut Križ že tri desetletja skrbi in živi za ohranitev in predstavitev arheološke dediščine Dolenjske. Med drugim je vodja dolgoletnih in obsežnih izkopavanj prazgodovinskega grobišča na Kapiteljskih njivah v Novem mestu, ki so vir izredno dragocenih primarnih podatkov za prazgodovino Evrope. Skrbi za tekočo konservacijo, inventarizacijo in znanstveno objavljane novopridobljenega arheološkega gradiva. Pri tem bi predvsem radi izpostavili tri temeljne monografske objave grobišča s Kapiteljskih njiv v seriji *Carniola Archaeologica*, ki jo izdaja Dolenjski muzej.

V monografiji *Odsevi prazgodovine v bronu – Situlska umetnost Novega mesta* Križ nadgrajuje svoje strokovno delo. Z odličnimi barvnimi fotografijami ter slovenskim in angleškim besedilom, ki je dostopno najširšemu krogu bralcev, je predstavljena situlska umetnost v širokem evropskem okviru in hkrati kot značilnost dolenjskega prostora v starejši železni dobi. Bralec pa se seznani tudi z arheologijo Novega mesta, ki je bilo eno najpomembnejših prazgodovinskih centrov na jugovzhodnoalpskem prostoru. Situlski spomeniki Novega mesta sodijo v arheološko zakladnico, ki je prispevala k oblikovanju skupnega evropskega kulturnega prostora. Figuralne upodobitve pa pripovedujejo zgodbe, s katerimi lahko osvetlimo koščke davne preteklosti.

Priznanje Slovenskega arheološkega društva za izjemen enkratni dosežek s področja arheologije dobi Saša Djura Jelenko za razstavo Božanskim manom – Dis Manibus Sacrum.

Razstava o rimskih kamnitih spomenikih na Koroškem je nastala leta 2012 na podlagi dolgoletnega poglobljenega raziskovalnega dela. Saša Djura Jelenko je zbrala in analizirala rimske kamne na Koroškem, skupaj z Julijano Visočnikom pa sta rezultate objavili v osrednji strokovni reviji *Arheološki vestnik* ter pripravili občasno razstavo. Posvetila se je tudi proučevanju arheološke zapuščine Hansa Winklerja.

Razstava *Božanskim manom – Dis Manibus Sacrum* predstavlja rimske kamne, ki jih hrani Koroški pokrajinski muzej, odkriti pa so bili na področju Dravske, Mežiške in Mislinjske doline. Kamni pripadajo delom nagrobnikov, arhitekturnim elementom in posvetilnim oltarjem. Razstava povezuje kamnite spomenike v pripoved o rimski kulturi na Koroškem, s poudarkom na verovanjih in pogrebnih običajih. Spremlja jo obsežen katalog z bogatim slikovnim gradivom ter povzetkom v angleškem in nemškem jeziku.

Ob razstavi so bile oblikovane vsebine arheoloških delavnic za osnovnošolce, prilagojena pa je tudi obiskovalcem z okvaro vida.

Zahvalno listino Slovenskega arheološkega društva dobi Zavod EPK 2012.

Zavod EPK 2012 je v svojem obsežnem programu, ki ga je izvajal v letu 2012, na najrazličnejše načine podpiral številne projekte z arheološko vsebino, s tem pa izjemno pripomogel k napredku in najširši prepoznavnosti arheološke stroke. Šlo je za finančno podporo ter pomoč pri organizaciji in promociji različnih prireditev. Tako je Zavod EPK 2012 podprl projekte *Zrcaljenje podob – oživljeni zven preteklosti* (obnova muzejske stavbe v Slovenj Gradcu), *Arheološka pot po Mariboru z okolico, 1. del* (z natisnjenim vodičem) in *4. mednarodni kongres Zveze raziskovalcev svetil z razstavo Stopimo iz teme* (Ptuj). Zavod je sodeloval tudi pri pripravi arheoloških razstav, in sicer *Odsevi prazgodovine v bronu – Situlska umetnost Novega mesta* (Novo mesto), *Dediščina na dlani* (Maribor), *Korenine mesta Maribor – Nova dogna-*

nja na Piramidi (Maribor), *(Od)strti drobci preteklosti* (Maribor), *Poleti v preteklost* (Maribor) in *V novi luči* (Dvorec Betnava). Mnoge od teh so obiskale več krajev, vključenih v projekt EPK 2012.

Člani programskega sveta in vodje Zavoda EPK 2012 so v predlogih arheoloških projektov prepoznali pomen arheološkega dela in na široko odprli vrata za sodelovanje. Brez te podpore mnogi projekti ne bi bili realizirani, hkrati pa je vključitev v tako velik sistem v mnogočem olajšala pripravo projektov, arheološka stroka pa je pomembno pridobila na prepoznavnosti v širši javnosti.

Zahvalno listino Slovenskega arheološkega društva dobi Društvo Geoss.

Društvo Geoss deluje na Vačah od leta 1981, njegovo delovanje pa se je ponovno okrepilo v zadnjih letih. Urejena je bila krožna arheološka pot s panoji, zloženko in vodičem, pripravljena pa je bila tudi nova arheološka razstava. Društvo dvakrat letno prireja pohode z naslovom *Poti velikega kneza iz Vač*, z zelo razgibanim spremljevalnim programom. Aktivnosti Društva Geoss prispevajo k večji prepoznavnosti arheološkega najdišča na Vačah, širijo pozitiven odnos do kulturne dediščine in prispevajo k popularizaciji arheološke stroke v javnosti.

Za Priznanje SAD v letu 2013 sta na komisijo prispela še dva predloga:

Maša Sakara Sučević, za uspešno delo v Pokrajinskem muzeju Koper, pri katerem zna uspešno povezati in združiti muzejsko delo in raziskovanje ter promocijo in popularizacijo dediščine. Njeno delo predstavlja tako po kakovosti kot po obsegu muzejski nadstandard, ki temelji na zagnanem delu ter iskreni ljubezni do arheološkega dela in kulturne dediščine. Vse to udejanja tudi z vodenjem predavanj, pogovornih večerov in tematskih srečanj o muzejskih in širših dediščinskih vsebinah, s tem pa krepi dragoceno vez med lokalnim prebivalstvom in muzejem, muzej pa na tak način kar najbolj žlahtno promovira.

in

Maja Andrič, za zbornik »*Dolgoročne spremembe okolja*« (2012, Opera Instituti Archaeologici Sloveniae 25), s katerim je zaokrožila izjemno uspešno znanstveno srečanje z istim naslovom, ki ga je organizirala leta 2011. Preteklo okolje in njegove premene je moč raziskovati in razumeti le skozi različne vidike in pristope, kar je mogoče zagotoviti le s povezovanjem med vedami. Pogoj za multidisciplinarnost pa je forum, kjer se raziskovalci lahko srečajo, pogovarjajo, predstavijo svoje delo in vzpostavijo morebitna nova sodelovanja. Srečanje in knjiga vzpostavljata tak forum, hkrati pa postavljata odlično izhodišče za nadaljnje delo.